

ÁPRILIS 8.

NEMZETKÖZI ROMA NAP

1971-ben Londonban tartották a romák első világkongresszusát, amelyen elfogadták a cigány nép szimbólumát, zászlaját, mottóját, himnuszát, április 8-át pedig nemzetközi roma nappá nyilvánították.

Üdvözlöm!

Jónás Jánosné vagyok a Békés Megyei Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke. Önkormányzatunk kiemelt prioritásként kezeli a cigány közösség kultúrájának, hagyományainak, anyanyelvének ápolását, fennmaradását célzó tevékenységeket. Ennek megfelelően igyekszünk minél több kulturális fórum létrehozását megszervezni, támogatni, amely a kultúra megőrzését hivatott elősegíteni. A programokon keresztül az érdeklődők megismerkedhetnek a magyarországi roma kultúra sokszínűségével és értékeivel, a kultúra megértésén keresztül közelebb hozza egymáshoz a roma nemzetiséget és a többségi társadalmat.

Önkormányzatunk a 2020-as Nemzetközi Roma Nap alkalmából ezzel a füzettel szeretné megmutatni – a teljesség igénye nélkül – a roma kultúrához tartozó gazdagságunkat, történetünket, néhány írónk, költőnk versein, művészek festményein, illetve példaképeink életrajzain keresztül.

A Nemzetközi Roma Nap története

1971. április 8-án ült össze az I. Roma Világkongresszus. A különböző cigány népcsoportokat képviselő jelenlévők elhatározták, hogy a jövőben folyamatosan együttműködnek, és a nemzetközi közéletben közösen lépnek fel.

A kongresszuson döntés született a cigányság nemzeti jelképeiről. Ekor fogadták el a zászlót, a himnuszt és az Opre Roma! – „Fel, cigányok!” jelmondatot. Április 8-át a IV. Roma Világkongresszuson, 1990-ben kiáltották ki hivatalosan is roma nemzeti ünneppé. Az esemény tiszteletére az ENSZ a Roma Kultúra Világnapjává nyilvánította április 8-át, a cigányság pedig legfontosabb „nemzeti” ünnepeként tartja számon.

A Roma Világnap alkalmából egy Indiában és a Balkánon élő népszokást élesztettek fel, illetve vettek át a világon szétszórva élő cigány közösségek. Eszerint közösen egy közeli folyóhoz vagy patakhoz zárandokolnak, ahol énekszó és zene mellett koszorúkat, virágokat, virágszirmokat és úszó mécseseket bocsátanak a vízre. A hazai cigány szervezetek általában valamilyen kulturális eseménnyel emlékeznek meg április 8-ról.

A cigány zászló

A cigány zászló megalkotására már az 1930-as években felmerült az igény. Egy 1933-ban Bukarestben megrendezett nemzetközi roma kongresszuson elfogadtak egy egyszerű, kék és zöld sávból álló zászlót, ez azonban akkoriban nem terjedt – nem terjedhetett – el, gyakorlatilag évtizedekre feledésbe merült. Az 1971-es I. Roma Világkongresszus ezt vette alapul, és kiegészítve a vörös kerékkel a nemzetközi cigányság zászlójának tette meg. A zászlónak ez a formája gyorsan terjedt el a cigány közösségekben, és vált közzismertté a nem cigányok körében is. A zászló, bár egyszerű vizuális elemekből áll, de szimbolikájában összetett, elemei egyszerre utalnak a folyamatos mozgásra és változásra, valamint az örök törvényszerűségekre. A kék sáv jelenti az eget, úgy fizikai, mint átvitt értelemben. Utal a végtelenségre, szabadságra és a lehetőségekre. A zöld sáv a földet jelképezi. A növények, a legelők és a természet zöldje. Utal a cigányság természetszeretetére és természetközeli életmódjára. A vörös kerék, vagy – ahogy szanszkrit kifejezéssel gyakran illetik, a csakra – többszörösen összetett szimbólum. Utal az őshaza, India zászlójára. A kerék formájával és színével jelképezi a lemenő és felkelő napot, utalva ezzel az idő ciklikusságára, a folyamatos újjászületés lehetőségére. A vörös szín a vér színe is, mely önmagában is kettős jelkép. Egyfelől a testet életben tartó folyadék, az élet jelképe, másrészt mint kiontott vér, a történelem ártatlan áldozatait jelképezi.

A nemzetközi cigány himnusz

Ugyancsak az 1971-ben, Londonban tartott első Roma Világkongresszuson fogadták el a Gelem, gelem kezdetű roma himnuszt, melynek szerzője Žarko Jovanović Jagdino. Ennek eredetije egy több változatban élő balkáni roma népdal, mely feldolgozva, mint népies műdal is több formában élt már az 1930-as években.

Ezek alapján komponálta meg a jugoszláviai származású Jovanović Jagdino a roma himnusz ma ismert formáját a világkongresszus tiszteletére. Ő eredetileg a kongresszus "indulójának", dalának szánta, azonban a küldöttek a nemzetközi cigányság himnuszának kiáltották ki.

A roma kultúra világnapja a többségi társadalom számára is ünnep. Olyan kultúra előtt tiszteleghetünk, amely évszázadokon át volt része a magyar és európai kultúrának, és amely az 1970-es évektől megjelenő első generációs roma értelmiség működésének köszönhetően mind gyakrabban mutatta meg gazdagságát a roma közösségen kívül is.

Akikre büszkék lehetünk!

Choli Daróczi József (1939-2018) író, költő, műfordító, pedagógus, népművelő, újságíró, politikai szereplő, a magyarországi cigány értelmiségi réteg kiemelkedő alakja. A Daróczi család Romániából, Királydaróc községből származik. A Daróczi családnév innen ered. Pedagógus pályája során a Zsámbéki Apor Vilmos Főiskola adjunktusaként dolgozott, romológiát, cigány nyelvet, történelmet tanított.

Elvitték a cigányokat

A sok cigányt mind elvitték,
nagy árkokat ásni vitték.

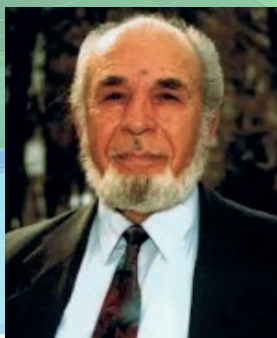
A nagy árok lassan mélyül
víz bugyog fel a mélyéről.

Szegény fiúk, mind mifajták,
a csendőrök űzik-hajtják,
verik őket, kapják kézre,
lemaradót puskavégre.

Az a nagy árok minek kell,
a fekete, feneketlen?

Nem tudják, honnan is tudnák,
csendőröktől meg nem tudják!

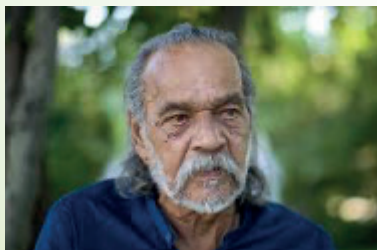
Ha tudnák, hogy minek ásnak,
hogyan maguknak, hogy nem másnak,
maguknak, a többieknek,
asszonyoknak, gyerekeknek.

Lakatos Menyhért (1926-2007) a vésztői úgynevezett cigány-Párizsban született. A Nagykörösön folytatott mérnöki tanulmányok után üzemmérnökként helyezkedett el, később egy téglagyár igazgatója volt. 1973-tól haláláig szabadfoglalkozású íróként tevékenykedett. Számos magyarországi cigány társadalmi és kulturális szervezetben is aktívan dolgozott. Írói

munkásságáért két ízben is József Attila-díjjal tüntették ki.

Olyan a mi igazságunk, mint a koldus köpenye (...),
a sok folttól és kosztól nem látszik a posztó.

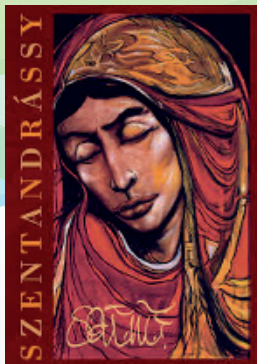

Szentandrassy István (1957 – 2020)
Kossuth-díjas roma származású magyar festőművész. Állami gondozottként nőtt fel. Szorongásait először versekben, drámákban, rajzokban adta elő. Péli Tamástól tanult festeni. Péli Tamást Csapon egy gyermektá-

borban ismerte meg, itt találkozott először a cigány kultúrával és saját cigány identitásával is.

Műveire jellemző az erőteljes tárgyiasság, gyakran a plasztikus formaalakítás, a felfokozott expresszivitás és a jelképkalkotás. Zaklatott, drámai hangvétellű kompozícióin a cigányság ősi, balladisztikus hagyományai és alakjai elevenednek meg. Olajképeinek színvilágát a sötét, barnás tónusok és a meleg ragyogás uralja. A reneszánsz művészet és a 20. század elejének avantgárd irányzatai (köztük Amedeo Modigliani) nyomán alakította ki sajátos egyéni stílusát.

Jelentős munkái közé tartoznak az ikonszerű stilizációval megalkotott Madonna-képek Federico García Lorca Cigány románcok c. versciklusa által inspirált festménysorozata és Triptichon c. műve. 1998-ban – mesteréhez hasonlóan – hatalmas méretű, 45 m² nagyságú olajképet készített. Az Angyali Üdvözlés Kápolna szakrális festményeihez előzetes grafikákat készített. Kiállított többek között Bécsben, New Yorkban, Prágában, Münchenben.

Szentandrassy István festményei

KÁLI-HORVÁTH KÁLMÁN

1975-ben született Tiszakóródon, a tiszadobi gyermekvárosban állami gondozottként nőtt fel. Két fontos dolog van az életében: az irodalom és a képzőművészet. Nevelőotthonos társaival - Vári Zsolt, Balogh Tibor, Kiss Sándor - elindítanak egy önképző kört, Sárosi Attila

Berkeszi festő és pedagógus segíti őket. Porcelánfestőnek tanul, majd Tiszavasváriban érettségizik, utána egy évig a Théba színiakadémiára jár. Ez idő tájt versmondóként jelentős sikereket ér el, az 1996-os Ki Mit Tud?-on döntős. A Kodolányi János Főiskola kommunikáció szakán szerzett televíziós szerkesztő-riporteri diplomát. A pódiumi műfajnak köszönhetően 1997-től tíz éven át a Duna televízióban dolgozott bemondóként. Közben felvette a 'Káli' előnevet, hogy utaljon származására. Életében a színház is meghatározó szerepet játszik, 1995-től a Reneszánsz Roma Műhely alapítvány tagja, később a Karaván színház Stúdiójának beszédtechnika tanára. Évekig a Budapest tv Habiszti és az MTV cigány magazinjának műsorvezetője. Alapítója, s egyben elnöke a 2003-ban alakult Magyarországi Roma Galéria Egyesületnek, melyel országsszerte számos kiállításon szerepel. Bemutatkozott önállóan Nyíregyházán, Miskolcon, Gyöngyösön, Egerben, Sátoraljaújhelyen, Stockholmban, Dániában és Budapesten is. 2008-ban az Európai Parlament Evangéliumi Testvérközösség pedagógiai műhelyének vezető helyettese, gyakornoka. 2008-2009 között Dániában él, itt sokat dolgozott megrendelésre. Folyamatosan alkot, az olajfestést abbahagyta, már csak akrilt használ. A portré műfaja és a táncos motívumok állnak közel hozzá.

Káli-Horváth Kálmán- Önarckép

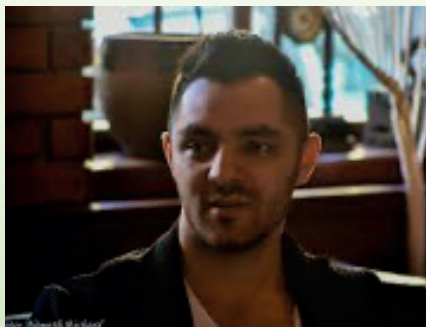
Szécsi Magda-író

Jónás Judit -színész

Péli Tamás- festő

Oláh Gergő- énekes

Molnár Ferenc Caramel -énekes

Horvát József -rákkutató

Palya Bea- énekes

BÉKÉS MEGYEI ROMA NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT
5600 BÉKÉSCSABA, ÁRPÁD SOR 18.

Elérhetőségeink: 06-70/426-2090
jonasne.rfsz@gmail.com

Felelős szerkesztő: Jónás Jánosné elnök

Kiadó: ROMA POLGÁRJOGI SZÖVETSÉG 5502 Gyomaendrőd, Fő út 80.